

Antoan de Sent-Egziperi

Mali princ

Leonu Vertu

Molim decu da mi oprostite što sam ovu knjigu posvetio odrasloj osobi. Imam za to jedno ozbiljno opravdanje: ta odrasla osoba je najbolji prijatelj koga imam na svetu. Imam i drugo opravdanje: ta odrasla osoba u stanju je da sve razume, čak i knjige za decu. Imam i treće opravdanje: ta odrasla osoba živi u Francuskoj, gladna je i hladno joj je. Potrebno joj je da je neko uteši. Ako svi ovi razlozi nisu dovoljni, rado ću posvetiti ovu knjigu detetu koje je nekad bila ta odrasla osoba. Sve odrasle osobe su nekad bile deca. (Ali se malo njih toga seća.) Ispravljam, dakle, svoju posvetu:

LEONU VERTU
kad je bio mali dečak

I

Jednom, kad mi je bilo šest godina, video sam prelepu sliku u nekoj knjizi o prašumi koja se zvala "Istinite priče". Slika je predstavljala zmijskog cara kako guta neku zver. Evo kopije tog crteža.

U knjizi je pisalo: - Zmijski car guta svoj plen u jednom zalogaju, ne žvaćući ga. Posle toga se više ne može kretati i prespava šest meseci dok ga ne svari.

To me je navelo na mnoga razmišljanja o avanturama u prašumi, pa sam jednom uspeo da olovkom u boji nacrtam

svoj prvi crtež. Moj crtež broj 1 izgledao je ovako:

Pokazivao sam svoje remek-delo odraslim osobama i pitao ih da li se plaše mog crteža.

Oni su mi odgovarali: - Zašto bismo se plašili šešira?

Međutim, moj crtež nije prikazivao šešir.

Prikazivao je zmijskog cara koji je progutao slona. Zatim sam nacrtao zmijskog cara iznutra, kako bi odrasle osobe mo-

gle da shvate. Njima sve uvek treba objašnjavati. Moj crtež broj 2 izgledao je ovako:

Odrasle osobe su mi savetovale da se manem crtanja zmijskog cara spolja ili iznutra i da se posvetim geografiji, istoriji, matematici i gramatici. Tako sam, eto, u šestoj godini napustio divno zanimanje slikara. Bio sam obeshrabren neuspehom svog crteža broj 1 i svog crteža broj 2. Odrasle osobe nikad ništa ne shvataju same, a decu zamara da im sve uvek iznova objašnjavaju.

I tako sam morao da izaberem neko drugo zanimanje, pa sam naučio da vozim avion. Leteo sam svuda po svetu. Geografija mi je, iskreno rečeno, mnogo koristila. Mogao sam

na prvi pogled da razlikujem Kinu od Arizone. A to je veoma korisno ako čovek noću zaluta.

Tako sam, tokom života, mnogo puta dolazio u kontakt sa ozbiljnim ljudima. Dugo sam živeo sa odraslima. To nije bitno popravilo moje mišljenje o njima.

Kada bih među njima sreo nekog ko bi mi se učinio malo pametniji, proveravao bih ga svojim crtežom broj 1, koji sam stalno čuvao, u nameri da saznam da li on zaista razume. Ali on bi mi uvek odgovarao: -To je šešir. Tada mu ne bih pričao ni o zmijskom caru, ni o prašumi, ni o zvezdama. Spuštao bih se na njegov nivo. Pričao mu o bridžu, o golfu, o politici i o kravatama. A odrasla osoba bi bila veoma zadovoljna što je upoznala tako razumnog čoveka.

II

Tako sam živeo sam, bez ikoga sa kim bih mogao iskreno porazgovarati, sve dok mi se pre šest godina u pustinji, u Sahari, nije desio kvar. Nešto se bilo polomilo u mom motoru. Pa, kako pored sebe nisam imao ni mehaničara, ni putnika, rešio sam da sâm probam da popravim jedan teški kvar. Bilo je to za mene pitanje života ili smrti. Vode za piće imao sam jedva za osam dana.

Prve noći sam zaspao na pesku hiljadu milja daleko od ljudskih naselja. Bio sam mnogo usamljeniji od bilo kog brodolomnika na splavu usred okeana. Zato možete zamisliti kako sam se iznenadio kada me je, u zoru, probudio neki smešan glasić. Govorio je:

- Molim vas ... nacrtaj mi ovcu!
- A!
- Nacrtaj mi ovcu...

Skočio sam na noge kao gromom pogođen. Dobro sam protrljao oči. Dobro pogledao. I video sasvim neobičnog dečaka koji me je ozbiljno posmatrao. Evo njegovog najboljeg portreta koji sam kasnije uspeo nacrtati. Ali moj crtež nije, naravno, ni izdaleka tako čaroban kao što je on. Nisam ja zato kriv. Kad mi je bilo šest godina, odrasle osobe su me obeshrabrile u mom slikarskom pozivu pa nisam naučio crtati ništa drugo osim zmijskog cara iznutra i zmijskog cara izvana.

Gledao sam, dakle, to priviđenje očima širom otvorenim od iznenađenja. Ne zaboravite da sam se nalazio na hiljade milja daleko od ljudskih naselja. A činilo mi se da moj dečak nije ni zalutao, ni mrtav gladan, ni mrtav žedan, ni smrtno uplašen. Ni po čemu nije ličio na dete izgubljeno usred pustinje, na hiljade milja od ljudskih naselja. Kada sam napokon uspeo da progovorim, rekoh mu:

- Ali... šta ti radiš ovde?

A on mi tada ponovi, sasvim tiho, kao da želi da kaže nešto veoma ozbiljno:

- Molim vas ... nacrtaj mi ovcu...

Kada neka tajna na vas ostavi snažan utisak, ne usuđujete se da ne poslušate. Ma koliko mi se sve to činilo besmisleno na hiljade milja od ljudskih naselja i u smrtnoj opasnosti, izvadih iz džepa list papira i naliv-pero. Ali tada se setih da sam pre svega učio geografiju, istoriju, matematiku i gramatiku, pa rekoh mališanu (malo mrzovoljno) da ne znam da crtam. On mi odgovori:

- Ne smeta. Nacrtaj mi ovcu. Kako nikad nisam crtao ovcu, nacrtao sam za njega ponovo jedan od ona dva crteža koja sam jedino umeo da nacrtam. Onaj sa zmijskim carem spolja.

I bio sam zaprepašćen kada sam čuo kako mi mališan odgovara:

- Ne! Ne! Neću ja slona u zmijskom caru. Zmijski car je veoma opasan, a slon je ogroman. Kod mene je sve tako maleno. Treba mi ovca. Nacrtaj mi ovcu.

Tada počeh crtati.

On je pažljivo posmatrao, pa reče:

- Ne! Ta je mnogo bolesna. Nacrtaj mi neku drugu.

Crtao sam.

Moj prijatelj se mило nasmeši, praštajući mi:

- Vidiš i sam... to nije ovca, to je ovan.

Ima rogove...

Ponovih, dakle, svoj crtež. Ali i on je bio odbijen kao i oni prethodni:

- Ta je suviše stara. Ja hoću ovcu koja dugo živi.

Tada, nemajući više strpljenja, a i žurilo mi se da počnem rastavljati motor, ja naškrabah ovaj crtež.

I dobacih:

- Evo ovo je kutija. Ovca koju želiš je unutra.

Mnogo sam se iznenadio kada sam video kako se lice mog malenog sudije ozarilo:

- To je baš ono što sam želeo! Misliš li da će toj ovci biti potrebno mnogo trave?

- Zašto?

- Zato što je kod mene sve tako maleno...
- To će joj sigurno biti dovoljno. Dao sam ti sasvim malu ovcu.
- Nije baš tako mala... Vidi! Zaspala je...
- I tako sam se, eto, upoznao sa malim princom...

III

Trebalo mi je dugo vremena dok sam shvatio odakle je došao. Činilo mi se da mali princ, koji je postavljao mnoga pitanja, nikada nije čuo moja. Slučajno izgovorene reči, malo pomalo, sve su mi otkrile. Tako, kad je prvi put ugledao moj avion (neću crtati avion, taj crtež je suviše težak za mene), on me upita:

- Kakva je to stvar?
- Nije to stvar. To leti. To je avion. To je moj avion.

I bio sam ponosan što sam mu rekao da letim. Tada on uzviknu:

- Kako! Ti si pao s neba?
- Da - odgovorih ja skromno.
- O! Baš čudno...

I mali princ udari u predivan smeh koji mene jako naljuti. Očekujem da se moje nevolje ozbiljno shvate. A on nastavi:

- Znači da i ti dolaziš s neba! Sa koje si planete?

U tajni njegovog prisustva odmah sam naslutio neko objašnjenje, pa ga iznenada upitah:

-Ti, dakle, dolaziš sa neke druge planete? - Ali, on ne odgovori. Blago je klimao glavom, sve gledajući u moj avion:

- Da stvarno, u ovome nisi mogao doći izdaleka...

I on utonu u sanjarenje koje potraje dugo. Zatim se, izvadiвши iz džepa svoju ovcu, prepusti posmatranju svog blaga.

Možete zamisliti koliko je radoznalosti izazvalo to polupriznanje o „drugim planetama”. Zato sam se trudio da o tome saznam što više:

- Odakle dolaziš, maleni moj? Gde je to „kod tebe”? Kuda želiš poneti svoju ovcu?

On mi odgovori posle zamišljenog ćutanja:

- Kutija koju si mi dao dobra je zato što će noću moći da joj posluži kao kuća.

- Naravno. A ako budeš dobar, daću ti i kanap da je danju privežeš. I kočić.

Taj predlog kao da je zaprepastio malog princa:

- Da je privežem? Smešno!

- Ali ako je ne vežeš, može da odluta, izgubiće se...

A moj prijatelj ponovo udari u smeh:

- Pa kuda bi odlutala!

- Bilo kuda. Pravo... napred...

Tada mali princ ozbiljno reče:

- Nije važno, kod mene je sve tako maleno!

I doda, možda pomalo tužno:

- Idući pravo ne stiže se baš daleko...

IV

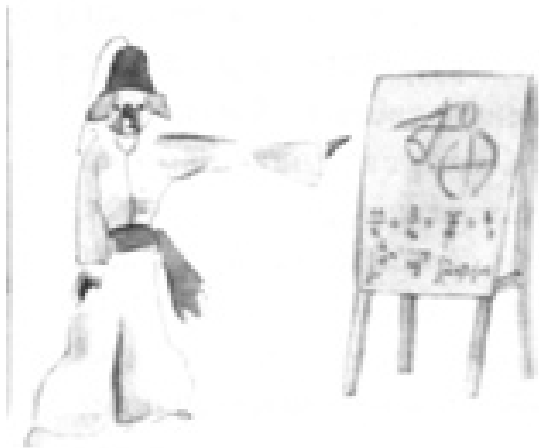
Tako sam saznao i drugu veoma važnu stvar: da je njegova planeta jedva nešto veća od obične kuće!

To me baš nije mnogo iznenadilo. Dobro sam znao da osim velikih planeta, kao što su Zemlja, Jupiter, Mars, Venera, kojima su ljudi dali imena, ima na stotine drugih koje su ponekad tako male da ih je teleskopom teško videti. Kad neki astronom otkrije takvu planetu on joj umesto imena daje broj. Nazove je, na primer, „asteroid 3251”.

Imam ozbiljnih razloga da verujem da je planeta sa koje je došao mali princ asteroid B 612. Jedan turski astronom teleskopom je primetio taj asteroid 1909. godine, i to samo jednom.

On je tada svečano izložio svoje otkriće na Međunarodnom kongresu astronoma. Ali mu niko nije verovao zbog njegovog odela. Takve su odrasle osobe.

Na svu sreću za dobar glas asteroida B 612, jedan turski diktator je, pod pretnjom smrtne kazne, nametnuo svom narodu evropski način oblačenja. Astronom je ponovio svoje izla-

ganje 1920. godine u vrlo otmenom odelu. I tada su se svi složili s njim.

Ispričao sam vam ove pojedinosti o asteroidu B 612 i poverio vam njegov broj samo radi odraslih osoba. Odrasli vole brojeve. Kada im pričate o nekom svom novom prijatelju, ni-

kada vas ne pitaju o onom što je bitno. Nikad vas ne pitaju: - Kakva je boja njegovog glasa? Koje igre najviše voli? Skuplja li leptire? Nego vas pitaju: - Koliko ima godina? Koliko ima braće? Koliko ima kilograma? Koliko mu otac zarađuje? I tek tada veruju da su ga upoznali. Ako odraslima kažete: - Video sam lepu kuću od ružičaste cigle sa geranijama na prozorima i golubovima na krovu... oni neće moći da zamisle tu kuću. Njima treba reći: - Video sam kuću od sto hiljada franaka. Tada će uzviknuti: - Kako je lepa!

Isto tako ako im kažete: - Dokaz da je mali princ je taj što je bio divan, što se smejavao, što je želeo ovcu. Kad čovek želi ovcu to je dokaz da postoji, oni će slegnuti ramenima i smatrati da ste dete! Ali ako im kažete: - Planeta sa koje je došao mali princ je asteroid B 612, biće zadovoljni i neće vam više dosađivati pitanjima. Takvi su oni. Ne treba se zato na njih ljutiti. Deca moraju mnogo toga praštati odraslima.

Ali, mi koji razumemo život, naravno, ne marimo za brojeve! Voleo bih da sam ovu priču počeo kao bajku. Voleo bih da sam rekao:

- Bio jednom jedan mali princ i živio je na planeti koja je jedva nešto malo veća od njega samoga, a bio mu je potreban prijatelj...

Onima koji razumeju život to bi se činilo mnogo uverljivije.

Jer ja ne volim da se moja knjiga čita površno. Jer ove uspomene pričam sa mnogo tuge. Prošlo je već šest godina otkako je moj prijatelj otišao sa svojom ovcu. Ako ga ovde pokušavam opisati, činim to zato da ga ne zaboravim. Tužno je zaboraviti prijatelja. Nisu svi ljudi imali prijatelje. I ja mogu postati sličan odraslim osobama koje interesuju samo brojevi. Zato sam kupio kutiju sa bojama i olovkama. Nije se lako vratiti crtanju u mojim godinama, kada nikad ništa nisam pokušao da nacrtam sem zmijskog cara izvana i zmijskog cara iznutra, a i to kad mi je bilo šest godina! Pokušaću, naravno, da nacrtam njegov lik što je moguće vernije. Ali nisam sasvim siguran da ću uspeti. Poneki crtež mi donekle uspe, drugi opet ne liči ni na šta. Isto tako se prevarim i u pogledu stasa. Na jednoj slici je mali princ previsok, na drugoj prenizak. Nisam siguran ni kod određivanja boje njegovog odela. Onda nagađam, malo ovako, malo onako, kako ispadne. Prevariću se, uostalom, i u nekim važnijim detaljima. Ali to mi morate oprostiti. Moj prijatelj nikada ništa nije objašnjavao. Možda je verovao da sam mu sličan. Ali ja, nažalost, nisam sposoban da vidim ovcu kroz kutiju. Možda sam pomalo sličan odraslim osobama. Mora biti da sam ostario.

V

Svakodnevno sam saznavao ponešto novo o planeti, o dolasku, o odlasku, o putovanju. Dolazilo je to sasvim lagano, prilikom njegovog slučajnog razmišljanja. Tako sam, eto, trećeg dana saznao uzbudljivu priču o baobabima.

I ovog puta je to zahvaljujući ovci, jer me je mali princ iznenada upitao, kao obuzet nekom teškom sumnjom:

- Da li je istina da ovce jedu žbunje?
- Da, istina je.
- O, drago mi je.

Nisam razumeo zašto je toliko važno što ovce jedu grmlje. Ali mali princ doda:

- Znači da jedu i baobabe.

Podsetih malog princa da baobabi nisu grmlje, već drveće veliko kao crkva i da, čak iako bi poveo sa sobom čitavo krdo slonova, ono ne bi izašlo na kraj ni sa jednim jedinim baobabom.

Pomisao na krdo slonova nasmeja malog princa.

- Trebalo bi ih naslagati jednog na drugog...

Ali on mudro primeti:

- Pre no što narastu i baobabi su mali.

- Tačno.

Ali zašto bi hteo da ti ovce pojedu male baobabe?

On mi odgovori: - Ma nemoj, molim te, kao da se radi o nečem što je sasvim jasno. Morao sam napregnuto da razmišljam da bih sve to razumeo. I zaista na planeti malog princa, kao i na svim planetama, bilo je korisnih biljaka i korova. Prema tome, dobrog semenja korisnih biljaka, lošeg semenja korova. A seme je nevidljivo. Ono spava u dubini zemlje sve dok mu ne padne na pamet da se probudi. Tada se protegne i krene, najpre stidljivo prema suncu, jedna mala bezazlena mladica. Ako se radi o mladici rotkve ili ruže, možemo je mirne duše pustiti da raste. Ali ako se radi o korovu, treba ga odmah iščupati, čim ga prepoznamo. Na planeti malog princa bilo je, znači, strašnog semenja... bilo

